

Luhtakultasiipi

Violett guldvinge
Lycaena helle

Uhanalaisuusluokka (IUCN): erittäin uhanalainen (EN)

Uhanalainen ja erityisesti suojeltava (LSA 1066/2023)
Rauhoitettu (LSA 1066/2023)

EU:n lajikoodi: 4038

Luontodirektiivin laji (liitteet II ja IV)
BOR suojelutaso epäsuotuisa huono, heikenevä

Luonnehdinta

Luhtakultasiipi on Suomen pienin kultasiipilaji, koiraan siipiväli on 22–26 mm ja naaraan 22–27 mm. Luhtakultasiipikoiraan siivet hohtavat päältä violetinhoitoisina ja takasiipien, joskus myös etusiipien, reunoissa on oranssia juovaa. Naaraalla siipien pohjaväri on ruskehtava, ja niitä kirjoittavat mustat ja sinertävät täplät. Pohjaväri etusiipien alapinnoilla on kellanoranssi, ja takasiipien alapintojen pohjaväri on ruskeanharmahtava. Lisäksi alapinnoilla on lukuisia mustia pisteitä ja oranssi reunajuova. Luhtakultasiiven voi sekoittaa pikkukultasiipeen (*Lycaena phlaeas*) ja loistokultasiiven (*L. virgaureae*) naaraaseen, mutta ne erottaa etusiipien yläpintojen pohjavärien ja takasiipien alapintojen kirjailujen perusteella.

Elinympäristö ja levinneisyys

Nykyään luhtakultasiipeä tavataan enää Pohjois-Suomessa, missä sitä esiintyy lähinnä Kuusamon ja Tornion lähialueilla. Tosin pientä luhtakultasiipeä ei ole helppo havaita. Se viihtyy tuoreilla metsäniityillä, vaarojen rinnenäityillä, purojen varsilla ja jokien tulvarannoilla, nykyisin erityisesti tienvarsilla.

Nykytila ja uhkatekijät

Luhtakultasiipi on voimakkaasti harvinaistunut Suomessa viime vuosikymmeninä, ja laji on tiettävästi hävinnyt Etelä-Suomesta. Syinä tähän ovat olleet aiemmin käytetyn metsälaidunnuksen loppuminen, jolloin metsäniityt ovat kasvaneet umpeen, sekä lajin elinympäristöjen kuivatus metsätalouskäyttöön. Samoista syistä luhtakultasiiven toukan ravintokasvi nurmitatar (*Bistorta vivipara*) on taantunut voimakkaasti Etelä-Suomessa.

Hoitosuositukset

Lajin elinympäristöt tulee säilyttää avoimina joko niittämällä tai laiduntamalla. Hoitotoimien pitää olla usein toistuvia ja riittävän intensiivistä elinympäristön säilyvyyden kannalta (avoimet nurmitatar kasvustot), mutta samalla on ehdottoman tärkeää huolehtia (lohkolaidunnuksella tms.), että on riittävästi ympäristöä, jota ei niitetä tai eläimet eivät pääse syömään kasveja, joissa munat ja toukat kehittyvät. Tarvitaan myös laikutusta ja maanpinnan avaamista säännöllisesti. Uusia sopivia paikkoja tulisi kunnostaa lajin elinympäristöksi ja suosia nurmitatarta missä se on mahdollista.

Lähteet

- Heino, J., Pöykkö, H. & Itämies, J. 1998. Luhtakultasiiven (*Lycaena helle*) esiintymisestä, elintavoista ja suojelumahdollisuuksista Koillismaan alueella, *Baptria* 23: 163-168.
- Marttila, O., Haahtela, T., Aarnio, H. & Ojalainen, P. 1990. Suomen päiväperhoset. Suomen Perhostutkijain Seura. Kirjayhtymä, Helsinki. S. 124-125.
- Nieminen, M. & Ahola, A. (toim.) 2017. Euroopan unionin luontodirektiivin liitteen IV lajien (pl. lepakot) esittelyt. Suomen Ympäristö 1. Ympäristöministeriö. 278 s. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-11-4638-1>
- Somerma, P. 1997. Suomen uhanalaiset perhoset. Suomen ympäristökeskus, Suomen Perhostutkijain Seura, Helsinki. 336 s.
- Suomen Perhostutkijain Seura 2022. *Lycaena helle*. [Viitattu 1.11.2022] <https://www.perhoset.fi/history/lycaenidae/lyc-helle.htm>
- Wettenhovi, J. & Kaila, L. 1998. Luhtakultasiipi (*Lycaena helle*) kuilun partaalla Suomessa? *Baptria* 23: 157-162.

Kuva: Pekka Malinen, Luomus, CC-BY-SA-4.0